

Caspar Mauritius Andreas Fromm

**Disputatio Solennis De Iustificatione : Ex sede Cardinali Rom. III. 21. 22. 23. 24.
25. 26. 27. 28.**

Rostochii: Kilius, 1651

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn738586099>

Druck Freier Zugang

RU. Neol 1657.

Mauritius, Caspar/g

Karl-Fromme, Andreas
mit Progr.

DISPUTATIO SOLENNIS
DE
JUSTIFICATIONE

*Ex sede Cardinali Rom. 111. 21. 22. 23. 24.
25. 26. 27. 28.*

DIVINA GRATIA ADJUVANTE
IN INCLITA ACADEMIA ROSTOCHIANA
Consentiente Amplissima Facultate Theologica,
SUB PRÆSIDIO

*Viri Admodum Reverendi, Excellentissimi,
Amplissimi,*

DN. CASPARI MAURITII,

S. S. Theol. D. ejusdemq; Prof. P. & h. t.

DECANI gravissimi, ut & ad D. Mar. Ec-
clesiastæ vigilantissimi,

PRO LICENTIA

Assumendi Gradum Doctoris in S. S. Theologia

Habita

M. ANDREA Frommen / Wusterhus. March.
Illustr. Pædag. Stetin. hætenus Professore, jam vero Ecclesiæ
Suevo-Coloniensis ad D. Petri vocato & confirma-
to Pastore & vicinarum Inspectore,

*Die VII. Aug. Horis ante- & pomeridianis,
In Auditorio Majori.*

ROSTOCHII,
Typis NICOLAI KILLII, Acad. Typogr. 1651.

VIRIS
AMPLISSIMIS, CONSULTISSIMIS,
DOCTISSIMIS, LONGOQUE RERUM USU EX-
PERIENTISSIMIS,

DNN. CONSULIBUS,
SYNDICO, CAMERARIIS,
ET SENATORIBUS ELECTO-
RALIS BRANDENBURGENSIS CIVITA-
TIS COLONIÆ CIS SVEVUM GRAVISSI-
MIS ATQUE DIGNISSIMIS; PATRONIS,
PROMOTORIBUS AC FAUTORI-
BUS SUIS MULTUM HONO-
RANDIS

*HANC DISSERTATIONEM INAUGURA-
LEM AD DEBITAM PRO HONORIFI-
CA PROMOTIONE GRATITUDINEM
DECLARANDAM CONSECRAT*

M. ANDREAS Fromm/
SS, TH, CAND.

Niversam Christianæ fidei catenam
si oculis non conniventibus perlustramus, in omnibus quidem articulis sacratissimarum rerum pondera ac momenta deprehendimus, vix tamen ullus datur, qui majori studio inculcandus, acuendus & discendus veniat, quam articulus de Justificatione. *Eo enim salvo salvi sunt & reliqui*, teste inter alios B. Luthero, fortissimo & felicissimo illo hujus præsertim articuli instauratore & propugnatore Tom. 4. Jen. Lat. f. 92. b. *Amisso articulo Justificationis, amissa simul est tota doctrina Christiana* T. 4. Jen. Lat. f. 6. a. *Imo simul amittitur Christus & vita, & Ecclesia* T. 4. Jen. Lat. f. 490. in Ps. 130. *Impossibile est nos posse resistere ullis erroribus aut sectis, amisso hoc articulo, qui solus est unica vis & remedium resistendi sectis* T. cit. f. 59. a. Breviter.

Articulis cunctis hic propugnacula figit,

Et reliqui stant hoc stante, cadente cadunt.

Summa ergo diligentia & reverentia omnibus verbi divini cultoribus tractandus est hic locus, *ne amisso hoc sole relabamur in priores tenebras* T. cit. f. 46 b. ne, dum strenuam Theologiæ ope ram nos dare putamus, illum locum negligamus, qui solus

A 2

Theo-

Theologum facit T. 3 Jen. lat. f 447. b. Summam hanc articuli hujus necessitatem, dignitatem & utilitatem animo meo volvens atq; revolvens in solenni hac palæstra pro ejus orthodoxo firmamento Dei gratia frater decertare constitui, atq; eum in finem sedem hujus doctrinæ cardinalem Rom 3. v. 21. 22 23 24. 25. 26. 27 28. enucleandam elegi. Quod ut distinctè fiat, totam tractationem in 4. breves sectiones dispescam, ita, ut proponatur I. Analysis textus Logica, Philologica & Theologica. II. Vindicatio textus à falsis interpretationibus. III. Conciliatio locorum apparenter cum Textu pugnantium IV. Deductio thesis orthodoxæ ex textu, cum oppositâ antithesi.

Ad sit nappidior, quem labor iste colit.

SECTIO I.

Textus Analysin Logicam, Philologicam & Theologicam exhibens.

§ I.

Resolutio Logica Scripturarum est vel *universalis* totius sc. Libri, vel *particularis* certi alicujus textus. Hæc quia sine illa fulcimento caret, ideo h. l. universalis aliquousq; præmittenda venit.

§. 2. Tota Epistola ad Romanos commodissimè videtur distribui posse in duas partes, quarum prior est *Theoretica*, quæ partim destruit falsam de Justificatione sententiam c. 1. 2. & 3. usq; ad v. 21. partim asstruit veram ejus doctrinam, idq; (1) omnium causarum enumeratione à capitulis 3. v. 21. inclus. usq; ad finem. (2) Exempli adductione c. 4 (3.) Effectuum

Quum ex doctrina Justificationis emanantium inductione c. 3. 6. 7. 8. (4)
Apologiae pro vindicanda promissionum divinarum veritate additione
c. 9. 10. 11. Posterior pars est *Practica*, præcepta Christianæ vitæ præscri-
bens c. 12. 13. 14. 15. Tandem subjungit Emphaticam Conclusionem à
v. 14. c. 15. usq; ad finem epistolæ.

§ 3. Ex hac generali dispositione patet, quod Textus noster perti-
neat ad partem Epistolæ Theoreticam & in ea absolvat illud membrum,
quod veram doctrinam Justificationis astruit, & singulari artificio in
brevis summa omnes causas eam ingredientibus complectitur.

§ 4. Evicerat Paulus in præcedenti disputatione à v. 18. c. 1. usq;
ad v. 11. c. 3. nec gentiles nec Judæos & ita nullum hominem ex operibus
legis Justificari, quia omnes legem transgrediantur, & propterea à lege
damnantur: Proinde jam revertitur ad principalem propositionem.
v. 17. c. 1. propositam, & arcem causæ invadens alium eumq; verum
modum Justificationis coram Deo docere satagit, *quod sc. ex Evangelio,*
non ex lege, sit petenda, & quod per fidem, non vero per opera homini obtingat.

§ 5. Connectit vero Textum nostrum cum antecedentibus per par-
ticulam *δέ*, quæ adversativa est, ut præcedenti conclusioni per particu-
lam *διότι* formatæ opposita propositio eo artius cohæreat, & sensus
sit: *Ergo nullus homo ex operibus legis justificatur, sed alio modo, quem*
evangelium monstrat, quod dicit absq; lege justitiam haberi posse.

§ 6. De illa altera & vera justitia v. 21. tria breviter docet: quod
sit revelata, quando & quomodo sit revelata. 1. Dum dicit *revelatam eam*
esse, voce *πεφανερωται* (quæ per verbum *ἀποκαλύπτειται* v. 17. c. 1.
explicanda est) respicit *partim* ad cæcitatem intellectus nostri, qui absq;
Dei revelatione nullo modo hanc justificandi rationem investigare pos-
sit, licet in res naturales suo modo penetrare queat: *partim* ad umbras &
involucra V. T. quod olim figuris fuerit inumbrata, jam vero in N. T.
perspicue proponatur. 2. Addit *circumstantiam temporis*, quod revelata
sit *νυν* nunc, id est, tempore N. T. non quasi sub V. T. Justitia hæc plane
fuerit incognita, uti Photiniani contendunt; contrarium enim supra
c. 1. v. 2. fuit assertum, & infra c. 4. v. 6. 7. ex Ps. 32. v. 1. & 2. denuo asse-
ritur: Imo in hoc ipso versu extat, dum Paulus dicit, quod sit comprobata
testimonio legis, id est, scripturarum Moïsis & Prophetarum, sed *partim*,
quia jam majori luce fulget ejus cognitio, *partim* etiam, quia jam omni-

bus populis sine discrimine manifestata est, cum tempore V. T. Israelitis tantum primario patefacta sit. 3. *Modum* etiam subiungit, quod sc. sit manifestata sine lege, id est, non in lege, norma illa faciendorum & fugiendorum, quæ perfectissimam à nobis ipsis obedientiam requirit; sed in Evangelio (quod hic ex v. 17. c. 1. repetendum) norma illa credendorum, quæ nos ad obedientiam Christi remittit.

§. 7. Per illam ergo *δικαιοσύνην*, *Dei* non intelligit Apostolus eam Iustitiam, qua Deus Iustus est, sed iustitiam peccatori gratis à DEO absq; operibus imputatam, uti se explicat Rom. 4. v. 6. Nam nomen rectum non semper subjectum, sed sæpe etiam causam efficientem significat. Iustitia hæc imputata una eademq; manens pro diversitate causarum & respectuum varia in Scriptura habet nomina. Dicitur enim *Iustitia Dei* h. l. & *Iustitia ex Deo* Phil. 3. v. 9. ratione causæ efficientis, quia à Deo Patre propter Christum per fidem homini imputatur; *Iustitia per fidem* ratione causæ instrumentalis Phil. 3. v. 9. *Iustitia imputata* respectu subjecti cui imputatur; *Iustitia sine operibus* in opposuione ad opera, Rom. 4. v. 6.

§. 8. Ut autem eo certiores simus Paulum iustitiam imputatam intelligere, v. 22. brevem iustitiæ versu 21. nominatæ descriptionem addit, quæ quasi viam præparat ad prolixiorē illustrationem v. 24. 25. 26. contentam. Describit autem iustitiam h. l. quasi præhibendum à causâ principali, quæ Deus est; tum ab instrumentali causa respectu hominis, quæ fides est, cuius objectum statim adiungit, dum dicit *ἡ πίστις ἐν Χριστῷ*, id est, per fidem in Christum. (Nam nomen rectum hic non significat subjectum sed obiectum) tum deniq; ab obiecto, quod sunt omnes peccatores credentes, ad quos omnes ut eo fortius iustitiam fidei pertinere affirmet, duas præpositiones *ἐν* & *ἐν* h. l. æquipollentes, & iteratam vocem *πίστις*, confertim ponit. Neq; enim hic ullam distinctionem agnoscit, uti expresse dicit, sc. inter Judæos & Ethnicos, modo credant, sed vult dicere; hæc iustitia iustificatur omnes, qui, eunq; iustificatur.

§. 9. Porro quia jam ad accuratam gratuite justificationis tractationem se accingit Apostolus, & vero peccato non recte cognito non, dulcescit gratia, ideo denuo ex præcedenti demonstratione inculcat medium terminum, quod omnes peccarint, quo ipso simul obiectum Iustificationis involvit.

§. 10. Ver-

§. 10. Verbum ἡμεῖς γὰρ verò non tantum de actuali peccato, sed de peccato in genere intelligendum est, ut sensus sit: omnes sunt peccatores; quo sine etiam D. Lutherus vertit: Sie sind allzumahl Sünder. Nam activa verba non effectivè semper, sed interdum etiam habitualiter significant.

§. 11. Particula universalis omnes complectitur universos homines, qui ordinario naturæ cursu ab Adamo ortum trahunt, cujuscunq; sint sexus, ætatis, vel dignitatis.

§. 12. Per δόξαν τῷ θεῷ cum Dn. D. Glassio (salvis aliorum auctoritatibus) h. l. intelligimus illam gloriam, quæ homini in vita æterna à Deo conferetur, quomodo vox δόξα etiam accipitur c. 2. v. 10. Huic explicationi apte congruit jucunditas, quæ est in voce ὑπερβύπτου (uti Dn. D. Danhauerus loquitur) Eā enim Paulus respexit ad certamina cursum. Sicut in his deficientes à tergo manent, & brachium non consequuntur: ita omnes homines, quia in cursu obedientiæ deficiunt, jam post lapsum ex suis viribus ad æternam gloriam contententes è longinquo subsistunt & metam non attingunt.

§. 13. Postquam objectum justificationis posuit, illudq; quantum ad scopum attinet, explicavit, pleniorē, succinctam tamen ἐξομολογίαν justificationis tradit, omnes ejus causas ordine recensens. Describit autem justificationem I. à Causa efficiente principali, quæ gratia est, per quam h. l. intelligitur indebitus favor & non promerita benevolentia & misericordia Dei, quæ hominis miseriam miseretur, ipsi intuitu fidei peccata remittit, & Christi justitiam imputat. Hunc gratiæ sensum h. l. esse pater (1.) ex toto contextu, & constante totius hujus epistolæ sententia, in qua semper gratia justificans opponitur merito operum, operibus legis, debito &c. (2.) Ex locis parallelis Tit. 3. v. 5. 7. Eph. 2. v. 8. &c. inter quos peculiariter notari volunt Theologi locum 2. Tim. 1. v. 9. 10. unde ita concludunt: Quæ gratia ab æterno sumus electi, ea gratia etiam justificamur in tempore. Atqui gratia, quæ electi sumus, est gratuita Dei misericordia in Christo. Et (3.) ex addita voce δωρεάν gratis, quæ fungitur hic officio particulæ exclusivæ, removentis à justificatione omne, quod quocunq; modo fingi potest à parte nostra esse causa promerens, utpote opera, qualitates, dispositiones &c. & propterea hic additur, ut eo penetrantius gratuita misericordia exprimatur, & contra omnes depravationes eo firmitus stabilatur.

§ 4. Gra-

§. 14. Gratia' verò Dei in opere Justificationis non est absoluta sed in Christi merito fundata. Gratis quidem justificamur respectu nostri: respectu Mediatoris autem intercedit pretium redemptionis. Propterea I. Paulus Justificationem describit à *Causa meritoria*, quæ Christus est cum suo merito, dum dicit: *Διὰ τῆς ἀπολύτρωσιν τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν. ἀπολύτρωσις* autem hic non *improprie* sumitur, pro quavis redemptione, quæ etiam sine periculo vel sine pretio fit, sed *proprie*, quia omnia requisita veræ redemptionis hic concurrunt. *Captivus* est homo, *Judex* captivum detinens, ejusq; debitum judicialiter Redemptori imputans & solutionem ab eo exigens est Deus. *Redemptor* est Christus proprio debito non obligatus, & libera voluntate aliena delicta in se suscipiens. *Pretium redemptionis* est tota Christi obedientia, activa & passiva, quam Deo Patri pro nobis à conceptione usq; ad mortem præstitit, synecdochicè hic per sanguinem, id est, cruentam passionē & mortem intellecta. Notandum hic est, quod præpositio *ἐν*, cum dicitur *ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι* hic significet *per*, uti explicanda etiam est Rom. 5. v. 9. Gal. 1. v. 16. Gal. 3. v. 11. Nec tamen exinde statim colligendum est meritum Christi esse Justificationis causam instrumentalem; nam particula *Per* in scriptura sacra etiam causam principalem notat, ut Rom. 6. v. 4. 1. Cor. 1. v. 9. 2. Cor. 1. v. 1. Ebr. 2. v. 10. &c.

§. 15. Ut autem vis redemptionis illustrius exprimat, addit Paulus: Deus proposuit, id est, æterno proposito, consilio & decreto constituit Christum *ἱλαστήριον*. Ita dicitur Christus, non tantum ob *ἱλασµὸν* & propitiationem 1. Joh. 2. v. 2. quam pro peccatis nostris fecit; sed etiam ob typum V. T. quia per operculum arcae fœderis (LXX *ἱλαστήριον* dictum) Christus præfiguratus est, cujus hic nomen accipit, more Scripturæ usitato, quæ sæpe figurato & adumbrato typi nomen tribuit. Convenientia typi & antitypi (ut alia comparationis puncta h. l. taceam) primario in eo consistit, quod sc. sicut in V. T. propitiatorium, typicè Deum placavit & tabulas Moysi obtexit, ita etiam Christus per illud adumbratus Deum nobis placet & peccata nostra contra legem commissæ suæ obedientia regat, ne in conspectum sui Patris veniant.

§. 16. Tota autem Christi satisfactio aliena à nobis manet, nisi medio aliquo apprehendatur, propterea Paulus III. describit Justificationem à *causa instrumentali*, quæ fides est. Fides autem hic non accipitur *absolu-*

absolute, quatenus est habitus intellectus & voluntatis, sed *relative*, quatenus ad meritum Christi terminatur & Dei gratiam in illo merito fundam apprehendit.

§. 17. IV. Describit eam à *Causa finali*, sc. respectu Dei, quæ est ostensio & demonstratio iustitiæ, quæ non minus quam misericordia in remissione peccatorum elucet, siquidem Deus peccata nostra in Christo puniendo ea non nisi intervenitu perfectissimæ satisfactionis remittit, quod est opus iustitiæ.

§. 18. Hic finis elicitur ex verbis: *εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης*, quæ hic bis eodem sensu ponuntur, & optime exponi videntur de Iustitiæ Dei distributiva, qua suum cuique iuste tribuit, & offensas sibi illatas severe vindicat & punit.

§. 19. *ὅτι τὴν πρόθεσιν* &c. commodius exponitur in remissione (quo in sensu particula *διὰ* Rom. 4. v. 11. 1. Tim. 2. v. 15 Gal. 4. v. 13. 2. Pet. 3. v. 12. etiam usurpatur) quam *per remissionem*, ut sensus sit: Voluit Deus per Filij cruentam mortem placari, ut ostenderet suam iustitiam in ipsa remissione peccatorum, vel ut iustus maneret eo ipso dum peccata remittit propter Filij meritum. Non prætermittendum hic, quod his verbis Paulus deductioni Causæ finalis interferat V. *Causam formalem* justificationis, quæ est peccatorum non imputatio seu remissio, pro qua tamen aliis in locis præsertim c. 4. aliquando substituit imputationem iustitiæ Christi, ut advertatur, Deum remittendo peccata imputare iustitiam.

§. 20. Verba: *προσμενόντων ἀμαρτημάτων*, & *ἐν τῷ νῦν καιρῷ* videntur ad se invicem habere respectum de V. & N. T. hoc sensu: Deus non nisi per mortem filij sui voluit placari, ut ostenderet, se omnibus modis esse iustum, quia peccata in V. T. perpetrata non aliter, quam propter futuram satisfactionem Christi incarnandi remiserit, & peccata N. T. etiam non aliter, quam propter eandem Christi incarnati satisfactionem jam præstitam quotidie remittat.

§. 21. Verba: *ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ θεοῦ* cum B. Luthero rectius ad v. 25. quam ad 26. referuntur, quia respiciunt participium *προσμενόντων*. Paræus in com. h. l. putat *ἐν τῇ* positum esse pro *διὰ τῆς* per Hebraïsmum. Sed non video, cur sensus particulæ *ἐν* h. l. non debeat potius ex propriis quam alienis significationibus erui. Congrua omnino expositio est,

est, si concomitantiam temporis notare dicatur, ut sensus sit: peccata commissa sub tolerantia Dei, vel Deo illa tolerante, uti etiam Lutherus vertit his verbis: Unter Göttlicher Gedult. Similis locus est Luc. 24. v. 35. ἐν τῇ κλάσει vber oder vnter dem Brodbrechen / ubi etiam non causa sed tempus notatur. Tolerantiae autem Dei Apostolus ideo mentionem facit, ut exinde summam ejus bonitatem & longanimitatem intelligamus. Sanguis enim taurorum & hircorum tempore V. T. non poterat auferre peccata Ebr. 10. v. 4. Christi vero pretium redemptorium etiam nondum erat solutum; tamen Deus peccata in fidelibus non aeterno supplicio punivit, sed ea clementer remisit, propter futuram Filii sufficientissimam satisfactionem, ejusque aeternam interpositionem: sicut creditor debitorem tolerat, cujus debitum alius certo tempore solvere spondit.

§. 22. Porro licet jam bis inculcarit Apostolus finem justificationis respectu Dei, demonstrationem sc. justitiae, tamen ad finem v. 26. quasi punctum illud jam bene munitum concludens adhuc semel illum repetit, & dicit: εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον, ut ipse justus sit; & quia jam verum justificationis modum ex omnibus causis demonstravit, videtur quasi velle consuetam formulam subungere: id quod erat demonstrandum; Propterea eleganti derivationis schemate cursum orationis paulatim ad principalem propositionem iterum dirigit, dicens: καὶ δικαῖον τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ q. d. Manet Deus justus: manet etiam assertio vera, quod justus ille Deus hominem non ut operantem, sed ut credentem justificet Rom. 4. v. 5. Formula, τὸν ἐκ πίστεως, hic pro adjectivo ponitur, & significat credentem, sicut οἱ ἐκ χειρὸς μὲνς circumcisi, οἱ ἐκ τοῦ πειπάτης Peripatetici sunt.

§. 23. Antequam verò solennem conclusionem subjungat, per ἀποδίωξιν oppositam absurditatem Judaeorum & Philosophorum de justitia operum gloriantium cum indignatione reiecit, & ut fortius eorum vanitatem reprimat, quasi insultans iis interrogationibus pungit dicens: πῶς ἔν η καύχησις &c. Conjunctio conclusiva ἔν ostendit rejectionem gloriationis de propria justitia ex demonstrata solius fidei justificatione sequi. Verbum ἐξελείπειν innuit gloriationem de justitia operum è justificationis circulo plane exclusam esse, quod c. 4. v. 2. exemplo Abrahami in medio bonorum operum cursu constituti confirmat. νόμος in hoc versu phrasī Ebraea significat doctrinam, & per elegantem antanaclassin

clausio bis ponitur, ita ut primo significet doctrinam operum, seu legem, κατ' ἐξοχὴν ita dictam, deinde doctrinam fidei seu evangelium. Per hoc dicit Paulus excludi gloriationem propriam à justificatione, quia, sc. docet nostram iustitiam coram Deo non valere, sed fide apprehendendam esse Christi iustitiam. Sensus ergo totius v. 27. hic est: Quia ergo teste doctrina evangelii nemo potest per opera justificari, sed omnis iustificatio gratis per fidem fit, ideo omnis gloriatio de iustitia propria in negotio justificationis inanis est.

§. 24. Tandem Paulus omnia revocat ad brevem summam, & ex hacenus demonstratis firmissimam infert conclusionem, quod fide homo iustificetur, non operibus legis. Nam verbum *λογίζομαι*, si exphasis ejus recte excutitur, significat collatis ab utraq; parte rationibus, & quasi calculo subducto colligere.

§. 25. In Germanica versione v. 28. addidit Lutherus particulam *als* scilicet. Hoc vehementer in eo reprehendunt Pöntificii, vociferantes, particulam illam non reperiri apud Paulum. Verum hoc est, quia Græcè scribebat Paulus, non Germanice. Lutherum vero nihilominus recte, ita reddidisse, probatur 1. à *conditione linguarum*. Non enim omnes linguæ agnoscunt eosdem idiotismos, ideo in translatione non possunt singula verba retineri, nisi interpres velit frigidam & obscuram efficere orationem. vid. Luth. T. 5. Jen. Ger. f. 140. seq. Act. 4. v. 20. dicunt Apostoli: *ὃ δυνάμεθα ἡμεῖς ἃ ἰδομεν καὶ ἀκούομεν μὴ λαλεῖν*, Nonne hoc addita voce significantius redditur, Wir können ja nicht lassen/dass wir nicht reden sollten/was wir gesehen und gehört haben/ quam: Wir können nicht/was wir &c. nicht reden. Ita & h. l. 2. *Ab officio fidei interpretis*, quod vult, ut sensus sensui, non ut verbum verbo respondeat. Non enim numeranda sunt vocabula, sed ponderanda sententiæ. Jam vero genuina Apostoli sententia tendit ad exclusivam, quod patet ex Gal. 2. v. 16. ubi utitur exceptivâ. Jam vero exceptiva universaliter negans & exclusiva affirmans æquipollent. Judicium de phrasi Lutheri sane non permittendum est Italis, Hispanis, Polonis &c. qui Germanicæ Linguæ idiotismos nesciunt, sed interrogandi sunt Germani, qui unanimiter asseverant, suæ Linguæ hoc solemne esse, ut in oppositione una vel pluribus partibus negatis, ei, quæ affirmatur, exclusiva addatur, propter majorem emphasim & perspicuitatem. 3. *Ab exemplo aliarum versionum:*

A 2

Vulgata

Vulgata 2. Paral. 20. v. 12. hoc solum habemus residui. Zach. 8. v. 19. veritatem tantum & pacem diligite Esther 3. v. 2. Solus Mardochai non adorabat Deut. 6. v. 13. ipsi soli servies: *Græcæ* LXX. Deut. 6. v. 13. ἀντὶ μόνου λατρεύσεις, quam secutus est *vulgatus*, Dieterbergius in germ. & ipse Christus Mat. 4. v. 10. Luc. 4. v. 8 *Syriacæ* Rom. 4. v. 5. Non operanti, sed ἡ πίστις solum credenti imputatur fides ad justitiam: *Germanicæ* ante Lutherum Confluentiæ editæ, quam se vidisse dicit D. Menizerus in Exeg. A. C. art. 4. membr. 4. p. 182. illa h. l. ita habet: Allein durch den Glauben/ ohne die Werke der Ee (i. e. des Gesetzes. *Germanica* lingua in multis est mutata. Legem olim vocabant die Ee: Jam nos eam appellamus Das Gesetz: Belgæ in Bibl. de Wet &c) *Italica* An. 1546. Veneritiis excusæ, quæ ita offert locum Gal. 2. v. 16. ma solo par la fede. In his locis omnibus & pluribus aliis perspicuitatis & emphasæ gratia interferitur particula exclusiva, licet in authentico textu non reperiatur. Cur ergo hoc in Luthero culpant.

SECTIO II.

Subjiciens Παλυσιν vindicantem traditam ἀνάλυσιν ἀπράveis interpretationibus.

§. 26. Ex v. 21. Orthodoxi probant in V. T. eundem modum justificandi fuisse, qui viget in N. T. quia justitia fidei dicitur testimonio legis & Prophetarum comprobata. Photiniani vero ex particula γυνὴ conantur probare, quod modus justificandi per fidem ad solum N. T. pertineat. Resp. Confunditur res cum rei modo. Res ipsa, justitia sc. fidei, in V. T. erat, differebat tantum quoad modum prædicandi & cognoscendi, vid. §. 6. Abutuntur etiam particulis χωρίς νόμου, ut evincant in lege hanc justitiam non fuisse propositam & propterea ad V. T. non pertinere. R. Lex hic somitur pro norma vivendi, non vero pro doctrina librorum Biblicorum, quo sensu ad finem v. 21. accipitur per elegantem antanaclassin. Secundum posteriorem significationem justitia fidei omnino in V. T. fuit in lege proposita Rom. 1. v. 2. & hoc versu. Verba: μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου &c. ita explicant, quod lex & Prophetæ testati sint de illa justitia tanquam de re futura. R. neg. De justitia, per quam Patres V. T. justificati sunt, lex & Prophetæ testati sunt tanquam de

de re jamdum praesente, quia satisfactio Christi adhuc praestanda per sacrificia & promissiones tanquam praesens ipsis fuit applicata. Mors Christi enim profuit antequam fuit.

§. 27. Versu 22. 25. 26. 28. dicit Paulus, quod per fidem justificemur. Hanc phrasin Pontificii ita explicant: fides justificat, id est, disponit ad justitiam R. Glossa est falsa. Ex ipsa Scriptura desumendae sunt explanationes phrasium; illa autem Gal. 2. v. 16. dicit, quod homo justificetur (non disponatur tantum ad justificationem) per fidem.

§. 28. Pontificii vocem δικαισμοι v. 24. exponunt de justificatione prima, quam dicunt consistere in justitiae infusione, & esse mere gratuitam, & distinguunt eam à secunda, quam dicunt consistere in justitiae infusae augmento, & meritis obtineri. R. vox δικαισμοι nullibi in N. T. significat ex injusto habitualiter justum efficere vel justitiam infundere. Distinctio inter justificationem primam & secundam nullum in Scriptura habet fundamentum.

§. 29. Vocem δωρεαν Pontificii ita explicant, quod excludat à justificatione quidem hominum merita, non autem dispositiones, quia alias ipsa fides excludenda esset R. Quando in Scripturis dispositionibus istis (quas vocant) tribuitur peccatorum purgatio &c. tum non causa justificationis notatur, sed remedium peccata vitandi & carnem mortificandi. Fides (in specie) si sumitur absolute, ut qualitas inherens, juxta Pontificiorum mentem, omnino excluditur à justificatione: refertur ad eam tantum relate, ut organon meritum Christi apprehendens.

§. 30. Per gratiam h. l. Pontificii non intelligunt ipsum Dei favorem, sed ejus effectum, qualitatem sc. à Deo infusam. R. Falsa est explicatio, tum quia res finita non potest esse causa principalis remissionis peccatorum (infinitem Deum laedentium) & largitionis aeternae vitae. Nulla proportio; tum quia, si quicquam esset in homine, propter quod justificaretur, gratis sane non fieret, quod tamen hic ipse Textus per particulam δωρεαν singulari Spiritus S. consilio eum in finem additam affirmat.

§. 31. Photiniani per χάρις h. l. intelligunt tantam Dei liberalitatem, quae absq; ulla satisfactione peccata remittat. R. Remissio peccatorum non est absoluta, quasi omne λύτρον excludat: hoc enim non permittit justitia Dei; sed conditionata, respiciens pretium, non à nobis, sed

à Christo solutum. A parte nostri spectata justificatio est gratuita & nullo modo meritoria. A parte Christi spectata non est gratuita, sed nititur sufficientissima ipsius satisfactione ad summum justitiæ rigorem examinatâ.

§. 32. Per *ἀπολύτρωσιν* Photiniani h. l. intelligunt redemptionem metaphoricam s. liberationem simplicem absq; vera veri pretii solutione, ex hoc fundamento: quia plerumq; in Scripturis metaphoricam significationem obtineat. R. Argumentum est à particulari. Non sequitur: plerumq; ita sumitur, ergo & h. l.

§. 33. Eodem modo etiam vocem *ἱλασίαιον* depravant, contentes, ejus sensum non esse, quod Christus Deum Patrem nobis placaverit, hoc argumento: Quo sensu olim operculum arcæ dictum est *ἱλασίαιον*, eodem sensu & Christus ita dicitur. Atqui operculum ita dictum, non quod Deum hominibus placaverit, sed quia Deus in eo se placatum populo ostendens responsa dedit. E. Christus etiam ita dicitur, quia Deus in eo se placatum ostendit, & quæ nos scire voluit, per ipsum patefecit. R. Neg. Major. Nam operculum arcæ placavit Deum *typicè & figuratè*, respectu habito ad Christum, cujus typus erat: Christus *verè & propriè*, quod firmiter colligitur ex verbis sequentibus: *ἐν τῇ αὐτοῦ αἵματι*, quæ volunt, quod ideo Christus sit nostrum *ἱλασίαιον*, quia sanguinis sui effusione (sine qua nulla sit remissio Ebr. 9. v. 22.) peccata nostra expiavit, Deumq; placavit.

§. 34. Ex voce *αἵματι* Piscator & alii conantur probare homini in justificatione non imputari Christi obedientiam activam sed tantum passivam. R. Est Synecdochica locutio, Scripturæ familiaris. Tribuitur hic justificatio obedientiæ passivæ Christi, activâ subintellecâ. Si enim Deus placatus est per obedientiam Christi, tota lex à Christo impleta est. Per quam obedientiam? Omnino per activam. Et si obedientia activa non spectaret ad nostram redemptionem, redemptio partialis esset, & suppeditaret remedium tantum adversus poenam, non verò adversus culpam.

§. 35. Per *ἐξ ἑκαστοῦ νόμου* h. l. putant quidam Pontificii intelligi tantum opera legis Ceremonialis, non moralis, quia lex moralis non opponatur fidei, sed ceremonialis R. 1. Lex moralis omnino opponitur fidei ratione subjecti, objecti, effecti, originis &c. 2. Possunt refelli ex antecedentibus.

ibus. Nam ex v. 19. patet ejus legis opera à justificatione excludi, cujus neglecta totus mundus accusatur. Atqui neglecta legis Ceremonialis non accusatur totus mundus. E.

SECTIO III.

Conciliationem locorum apparenter cum textu pugnantium tradens.

§. 36. Versu 21. dicit Paulus, quod justitia revelata sit *sine lege*, quod exponitur, in *evangelio*; Atqui alibi passim justitia dicitur revelari etiam in lege Exod. 20. v. 5. &c. R. Justitia Dei judiciaria & vindicativa manifestatur per legem: Imputativa verò per evangelium.

§. 37. Paulus v. 25. sanguinem Christi ponit objectum fidei. Marci 9. v. 23. verò Christus ipse vult fidem referri ad suam omnipotentiam. Paulus Ebr. 11. alia & diversa fidei objecta ponit. Et Rom. 4. v. 19. dicit fidei Abrahami (quam velut exemplar proponit) objectum fuisse promissionem de multiplicatione seminis R. Marci 9. loquitur Christus de fide speciali, quæ alias dicitur fides miraculorum, non verò de fide justificante. Ebr. 11. fides describitur non ab objecto primario, sed à variis effectibus, sc. quatenus se exerit per varia pietatis, spei & patientiæ exercitia. Rom. 4. principale objectum fidei Abrahami proponitur semen benedictum, id est, Christus, uti explicatur Gal. 3. v. 16. respectu habito ad c. 3. Gen. v. 15.

§. 38. Versu 27. negat Paulus per legem operum excludi gloriationem. Ex v. 19. & 20. verò colligitur, quod lex omnes homines peccati accuset, & ita omnem gloriationem dejiciat. R. v. 27. loquitur Paulus ex mente Judæorum, qui sibi persuadebant, legem eum in finem datam esse, ut per eam justificarentur. Putantes ergo, se legem perfecte implere posse, propriæ gloriationis opinione se extollebant, eamque fictam dignitatem in lege fundabant.

§. 39. Versu 28. Apostolus asserit hominem fide sine operibus justificari. Jacobus autem c. 2. v. 24. è diametro repugnat, & dicit hominem ex operibus justificari, & non ex fide tantum R. Est contradictio tantum apparens, quia non affirmatur & negatur idem eodem sensu intellectum. Aliter Paulus accipit voces *fidei* & *justificationis*: aliter Jacobus. Paulus agit.

agit de ipsa interna justificante fide, quod hactenus probatum: Jacobus de externa fidei professione & inani jactantia. Hoc probatur 1. *Ex scopo Jacobi*. Disputat enim contra eos, qui de vera quidem via ad salutem erant instituti, sed doctrina ista abutebantur ad licentiam carnis, & ex fidei præsumptione operum studium secure negligebant, nedum ut ipsis justitiam & salutem adscripserint; Contra Paulo res est cum iis, qui justitiam & salutem in solidum operibus niti autumabant 2. *Ex v. 14.* ubi interrogando negat Jacobus fide hominem salvari posse. Si hic fidem veram justificantem intelligeret, Christo in os contradiceret, qui Marc. 16. v. 16. credenti salutem promittit, 3. *Ex v. 17. 19. & 20.* ubi fides ista, de qua loquitur, dicitur mortua, imo Diabolo etiam ascribitur, quæ sane fides justificans esse non potest. Ad vocem *justificationis* quod attinet, Paulus agit de ipsa justificatione hominis *coram Deo*: Jacobus verò de justificationis declaratione *coram hominibus*, quæ per opera externa in sensus incurrentia & invisibilem fidem tanquam effecta foris arguentia peragitur. Hoc probatur 1. *Ex v. 18.* ubi per opera vulg. fidem (atq; sic etiam justificationem fidei) ostendi 2. *Ex versu 21.* ubi Abrahamum dicit per opera immolationis filii, quam peragere constituerat, justificatum esse, cum tamen v. 23. ex Gen. 15. v. 6. & procul dubio ex ipsa Pauli Ep. ad Rom. c. 4. asserat Abrahamum fide justificatum esse. Tribuit ergo hic operibus in exemplo Abrahæ tantum justificationem coram hominibus.

SECTIO IV.

Orthodoxam thesin ex textu per ἀνάλυσιν, Πήλυσιν & διάλυσιν enucleato deducens, & præcipuam anti-thesin breviter monstrans.

Definitio nominalis.

Th. I. Justificatio est à peccatis absolutio.

§ 49. Vox Justificationis in hoc articulo non sumitur *extrajudicialiter*, ut significet vel justitiæ declarationem, quo sensu sumitur Jac. 2. v. 24. vel in justitia informationem, ut Dan. 12. v. 3. vel justitiæ approbationem,

tionem, agnitionem & celebrationem, ut Rom. 3. v. 4. 1. Tim. 3. v. 16. vel
 justitiæ arrogationem, ut Luc. 16. v. 15. vel justitiæ derogationem s. de-
 negationem, ut Mat. 11. v. 19. vel declaratæ Justitiæ in pietate perseve-
 rantiam ut Apoc. 22. v. 11. vel in genere sic dictam liberationem, ut Rom.
 6. v. 7. Sed *judicialiter*, & modo forensi, pro absolutione ab iniustitiis, quæ
 acceptio probatur 1. *Ex oppositione*; opponitur enim condemnationi
 Rom. 5. v. 16. c. 8. v. 33. quæ vox forensis est. 2. *Ex antecedentibus & con-*
sequentibus, in quibus mentio fit aliquot requisitorum actus forensis &
 processus judicialis. Occurrit enim actor v. 20. reus v. 19. pretium v. 24.
 25. testis c. 2. v. 15.

§. 41. *Antithesis est Pontificiorum*, qui justificare dicunt esse per
 infusum justitiæ habitum ex injusto justum facere. Ita Becanus Man.
 controuv. L. 1. c. 16. p. 388. Justificatio est acquisitio s. infusio justitiæ inhæ-
 rentis. Colterus enchirid. p. 257. Justificare est justum facere s. justitiam
 dare, sicut calefacere est calidum facere s. calorem dare. Confer opus Be-
 cani T. 1. Tract. 4. c. 3. de Justif. Cathol. quest. 1. & 2.

Definitio realis.

II. Justificatio est actio DEI, (v. 26.) qua ex
 mera gratia (v. 24. homini sensu peccatorum ex-
 pavescenti (v. 23.) propter meritum Christi
 (v. 24. 25.) fide apprehensum (v. 22. 25.) peccata
 remittit, (v. 25.) eumq; imputata Justitia (v. 21.)
 justum reputat, (v. 26.) in laudem justitiæ suæ
 (v. 25. 26.) & hominis salutem (v. 25. &c.)

§. 42. Genus in hac definitione est *actio*. Paulus enim v. 26. utitur
 participio activo, quod c. 4. v. 5. repetit; Et verba passiva, quæ hic fre-
 quenter occurrunt, involvunt respectum ad actionem. Cum dicitur
 actio DEI, vox hæc essentialiter accipitur, quatenus omnibus tribus per-
 sonis communis est. Opera enim Trinitatis ad extra sunt indivisa, quam-
 vis serveretur ordo & discrimen personarum. Caterum definitio hæc est
 causalis, propterea justificationis causas ordine ex textu eruemus, & di-
 ctis parallelis confirmabimus.

C

Causæ

Causa.

III. Efficiens justificationis est vel principalis vel instrumentalis.

IV. Principalis est Deus v. 21. 22. 25. 26. Rom. 8. v. 33. Gal. 3. v. 8. cujus agendi modus est per gratiam v. 24. Tit. 3. v. 4. Eph. 2. v. 4. 8. qui tamen juxta appropriationem personarum distinguitur, ita ut Pater sit causa principalis largiens v. 25. Joh. 3. 16. Filius causa principalis promerens s. meritoria v. 25. Gal. 2. v. 20. Spiritus Sanctus causa principalis applicans & obsignans v. 25. (is enim Christum & hominem fide conjungit) Rom. 5. v. 5.

§. 43. (1.) Gratia, per quam h. l. indebitam benevolentiam & misericordiam Dei ad universum hominum genus se extendentem intelligimus, est attributum ejus essentialiale; propterea omnibus tribus personis in scriptura tribuitur: Patri Joh. 3. v. 16. 1. Tim. 1. v. 2. Filio Gal. 2. v. 20. Rom. 16. v. 20. 24. Spiritui Sancto Zach. 12. v. 10. (2) Ex hac gratia qualibet persona in justificatione nostra agit quod suum est per appropriationem (3.) Pater immensa sua misericordia impulsus Filium suum misit, ut per ipsum nobis restitueretur justitia & salus 1. Joh. 4. v. 9. (4) Hæc verò Patris benevolentia non est absoluta, sed in Filij merito fundata (5.) Ideo Filius impense diligens humanum genus homo factus est, & in assumpta humanitate obedientia sua tam activâ, legi conformiter vivendo Mat. 5. v. 17. quam passivâ, voluntariè patiendo & moriendo 1. Thess. 5. v. 20. pro nobis satisfecit. Si enim tantum passivâ satisfecisset, satisfactio non fuisset perfecta, adeoque inutilis, quia legi pro nobis non satisfactum esset. (6.) Satisfactionem autem præstitit non tantum ut homo, sed etiam ut Deus, atq; ita secundum utramq; naturam noster Mediator est. Humana natura non potest excludi ab officio Mediationis, quia peccata morte debebant expiari Ebr. 9. v. 22. Gen. 2. v. 17. Rom. 6. v. 23. Nec divina potest excludi, quia alias satisfactio non esset infiniti meriti. (7.) Porro

Porro meritum Christi ratione *acquisitionis & oblationis* universalissimum est & ad omnes & singulos pertinet 1. Tim. 2 v. 4. 5. 6. Ratione *applicationis* vero fit particulare culpa hominum, qui per veram fidem sibi illud nolunt applicari. (8.) Spiritus Sanctus quidem omnibus suā gratiā præsto est, ut Patris dilectionem & Filii meritum per donatam fidem ipsis applicet, in iisq; obsignet Rom. 5. v. 5. Sed irresistibiliter non agit Gen. 6. v. 3. verum multi malitiosè & præfractè ipsi resistunt, ejusq; actionem oppugnant & impediunt.

§. 44. *Antithesis* est. I. *Pontificiorum*, qui 1. per gratiam Dei h. l. intelligunt effectum gratiæ Dei, qualitatem sc. homini infusam. 2. Christi humanitatem vocant instrumentum Justificationis 3. Christum dicunt esse Mediatorem nostrum tantum secundum humanam naturam, sicuti Osiander affirmavit Christum tantum secundum divinam naturam esse nostrum Mediatorem. 4. Merito Christi adjungunt merita Mariæ, Sanctorum & propria. 5. Negant Christum perfecte pro peccatis & eorum poenis satisfecisse, & dolores infernales sensisse. 7. Afferunt Christum, suo merito sibi etiam aliquid promeruisse. II. *Calvinianorum*, qui 1. gratiam Dei negant esse universalem & ad omnes homines se extendere. 2. Meritum Christi particulare faciunt, & statuunt, Christum non pro omnibus hominibus mortuum esse. III. In specie *Piscatoris*, qui cum asseclis suis statuit Christum solā obedientiā passivā justificationem nobis meruisse, quæ sententia tamen Anno Chr. 1603. Vappinci in Gallia publice in Synodo damnata, nec non ab aliis ipsius fidei addictis Bucano, Polano, Trencatio &c. rejecta est. IV. *Photinianorum*, qui 1. gratiam Dei statuunt absolutam, & non in Christi merito fundatam. 2. Satisfactionem & meritum Christi negant, & dicunt Christum tantum juxta metaphoricam redemptionem esse nostrum Redemptorem, nulloq; modo placasse Deum.

V. Instrumentalis causa Justificationis alia est à parte Dei exhibentis, Ministerium verbi & Sacramentorum v. 21. 27. 2. Cor. 5. v. 18. Alia à parte hominis recipientis, Fides v. 22. 25. 28. c. 4. v. 5. Habac. 2. v. 4. quæ tria includit: notitiam, Luc. 1.

v. 77. assensum Ebr. 4. v. 2. 1. Joh 5. v. 6. & fiduciam Eph. 3. v. 12 Joh. 6. v. 44. & ita definitur: Fides est cognitioni & approbationi divinæ veritatis juncta fiducialis apprehensio gratiæ Dei in merito Christi, per virtutem Spiritus Sancti.

§. 45. (1.) Circa medium *δοκον* occurrit aliqua differentia inter infantes & adultos. Adultis enim medium salutis primum est verbum Joh. 5. v. 24. 25. Infantibus verò baptismus est ordinarium medium salutis primum, & quamdiu usu rationis carent, unicum Gal. 3. v. 27. (2.) Non minus quoq; circa medium *ληψιν* est differentia inter adultos & infantes, non quidem quoad rem ipsam, quia eadem fides & adulti & infantes regenerantur, sed quoad modum habendi. In infantibus enim non præcedunt ante fidei donum actus præparatorij, quos in adultis Spiritus Sanctus præmittere solet: nec fides infantum est ex auditu verbi divini, uti adultorum Rom. 10. v. 17. nec adest cum actu reflexo, ut intellectus sciat se scire, se assentiri &c. uti in adultis: nec infantes coram aliis fidem suam profiteri possunt. Manet tamen nihilominus hoc, quod infantes verè fidem habeant Mat. 18. 6 Gal. 3. 27. & per eam in baptismo regenerentur. Tit. 3. v. 5. (3.) Fidei *subjectum* quoad notitiam & assensum est intellectus: quoad fiduciam voluntas. (4.) *Objectum* ejus respectu notitiæ & assensus est verbum Dei in Scripturis Prophetis & Apostolicis contentum: respectu fiduciæ Christus cum omnibus beneficiis in verbo evangelij oblati. (5.) Non justificat autem fides *absolute* in se considerata ut qualitas; nam hoc respectu est opus unius tantum præcepti, nempe primi. Ad justificationem autem tota legis impletio requiritur. Præterea est imperfecta: & licet esset perfecta, tamen esset debita, quia in lege præcepta; sed *relatè* quatenus Christi meritum respicit. Hinc Scriptura frequenter, quando de fide agit, objecti, Christi sc. mentionem facit, ut in nostro textu v. 21. Joh. 13. v. 16. Act. 10. v. 43. (6.) Ita considerata sola justificat, in circulo sc. causæ instrumentalis recipientis. Neq; enim sensus hujus propositionis hic est, quod gratiam, meritum Christi, & causam instrumentalem exhibentem excludat; sed hoc vult, quod excludat bona opera, idq; à communicatione apprehensionis & officij: Fides est unicum organon, quo Christi justitiam apprehendimus, non opera. Solus

liva fidei munus est justificare, non operum. (7.) Vera fide præditus certo statuere potest & debet, se esse apud Deum in gratia Rom. 8. v. 15. 16. 17. (8.) Certitudo autem illa gratiæ non est absoluta & inamissibilis, sed supponit conditionem continuatæ fidei. Hanc si homo spontanea incredulitate excutit, & in peccatis contra conscientiam vivit, gratiam Dei omnino iterum amittit, ac nisi in eodem mediis, quibus antea, in gratiam restituitur, tandem plane æternum damnatur.

§ 46. Antichesis est I. *Pontificiorum* qui 1. negant fidem esse notitiam 2. negant fidem esse fiduciam. 3. fidei adjungunt bona opera in ipso actu justificationis, eaque ad ipsam formalem justificationis causam trahunt. 4. Negant hominem posse & debere sine speciali revelatione certum esse sibi remissa esse peccata & se apud Deum esse in gratia. 5. Charitatem dicunt formam esse fidei Justificantis, quam inde formatam vocant. II. *Calvinianorum*, qui 1. negant infantes habere, vel habere, posse, fidem, & sua fide justificari. 2. Negant semel justificados posse amittere fidem, & gratiâ Dei excidere, licet in peccatis regnantibus vivant. III. *Phorinianorum*, qui 1. fidem definiunt per fiduciam & obedientiam mandatorum legis. 2. negant fidem justificare per apprehensionem meriti Christi. 3. fidem infantibus denegant.

VI Forma justificationis consistit in imputatione justitiæ Christi & non-imputatione seu remissione peccatorum v. 25. Rom. 4. v. 6. 7. 8.

§ 47. Quando hic justificationis forma in gemino actu, positivo & negativo collocatur, non putandum est, quod justificatio duas habeat has partes integrantes, realiter à se invicem distinctas. Hoc enim fit tantum docendi causa. In re ipsa sunt unum & idem, imputatio justitiæ & non-imputatio peccatorum, quod etiam Paulus videtur innuere Rom. 4. v. 6. 7. 8. dum verba Davidis Psal. 32. v. 1. 2. quæ agunt de non-imputatione peccatorum, per imputationem justitiæ explicat. Distinguantur tantum ratione, & quidem ratiocinata. Idem etiam statuimus de justihabitione, quam aliqui referunt ad alterum (positivum sc.) actum justificationis. In re ipsa enim hæc cum imputatione justitiæ & non-imputatione peccatorum plane idem est. Licet in humanis judiciis & secundum conceptum rationis distincti actus sint, propter alterius solutionem

lutionem alicui debitum remittere, illam judicialiter ipsi imputare, à debito eum absolvere, pro justo declarare; in divino tamen iudicio & secundum rem hæc omnia sunt unum & idem. Sic actio & passio in Metaphysicis ratione differunt, & in tantum quidem, ut duo distincta dent rerum genera: nihilominus secundum rem fundamentalem habent identitatem, & sunt unus numero motus, qui ab agente excitatur & in patiente recipitur.

§. 48. Anathesis est I. *Pontificiorum*, qui 1. justificationem in imputatione justitiæ Christi consistere negant. 2. Contrà formalem rationem justificationis dicunt esse justitiam inhaerentem, quæ hominem formaliter justum faciat. II. *Photinianorum*, qui inficiantur justitiam Christi nobis imputari.

VII. Finis justificationis est duplex, vel respectu Dei: ostensio justitiæ v. 25. 26. Psal. 51. v. 6. vel respectu nostri, & hic iterum vel ratione hujus vitæ: pax & tranquillitas conscientiæ Rom. 5. v. 1. Esa. 32. v. 17. & reliqui effectus & fructus justificationis, ut renovatio, fiducialis invocatio &c. vel ratione alterius vitæ, salus æterna I. Pet. I v. 9.

§. 49. Actiones plerumq; habent duplicem finem, unum respectu agentis, alterum respectu patientis s. recipientis; Ita etiam justificatio, cujus genus actio est. Respectu Dei vergit ad declarationem justitiæ, adeoq; ad gloriam ejus. Omnia enim quæ Deus agit, ad gloriam suam dirigit. Respectu nostri justificationis fines in hac vita sunt effectus ejus. Plerumq; enim effectus, qui post actionem relinquitur, antea ejus fuit finis. Quoad alteram vitam finis justificationis est æterna gloria, ad quam ultimò respectu nostri tendunt omnes articuli fidei.

VIII. Objectum Justificationis est homo peccator, credens. v. 22. 23. 25. 26. c. 4. v. 5.

§. 50. (1.) Cum dico Objectum esse hominem, intelligo totum hominem

minem secundum corpus & animam. (2.) Eumq; non bona opera agentem, sed peccatis gravatum. (3.) Ita tamen, ut in ipso justificationis actu non habeat propositum peccandi. (4.) Non autem quis peccator, est objectum justificationis, sed credens, cum non nisi per fidem homo particeps fiat non-imputationis injustitiæ propriæ & imputationis justitiæ alienæ. (5.) Omnis ergo peccator, vera fide præditus, per eam justificatur, unde sequitur, quod etiam Patres in V. T. per fidem in Messiam (in quem omnino crediderunt) justificati & salvati fuerint.

§. 51. *Antithesis* est I. *Calvinianorum*, docentium, posse etiam justificari & salvari vera fide destitutos. II. *Pontificiorum*, qui subiectum justificationis statuunt solam hominis animam. III. *Photinianorum*, qui docent Patres in V. T. non in Christum credidisse, neq; per fidem in ipsius meritum salvatos fuisse.

§. 52. Hæc sunt, quæ de sublimi hoc articulo modulus ingenii hac vice scribere permisit, in quibus benignos spero judices, si tractationis tenuitas rerum majestati non respondeat, præsertim cum ipse Lutherus, arduus ille articuli hujus scrutator, gravissimos suos de hac materia tractatus insufficientiæ incuset, Tom. 4. Jen. Lat. dicens: In corde meo iste unus regnat articulus, sc. fides Christi, ex quo, per quem, & in quem omnes meæ diu noctuq; fluunt & resuunt Theologicæ cogitationes. Nec tamen comprehendisse me exuperior de tantæ altitudinis, latitudinis, profunditatis sapientia, nisi infirmas & pauperes quasdam primitias & veluti fragmenta. Si ergo Theandrum istum non pudit suam in arduo hoc articulo fateri tenuitatem, quanto minus mihi vitio vertendum erit,

si infirmæ meæ meditationes humi repere & ad rerum fastigium non pertingere deprehensæ fuerint.

SOLI DEO GLORIA.

Ad

Ad Reverendum & Clarissimum Virum
DN. M. ANDREAM FROMMIUM,
Scazon.

Quos Witteberga junxerat fide castâ,
Hem convenimus, amice, post tot aetates
Musas apud Rostochides. Nihil quicquam
Migrasse deprehendo pristini moris.
Non candido quicquam, nec ignea menti
Decessit isti, quâ ad decora grassantem
Et summa vidi; sive paginas sacras
Versare velles, sive pulchra divina
Matheseos, stabilemque singulis rebus
Legem datam, varias viasque nature
Liberes explicare. Gaudia hoc peplus
Non parva percentant, quod hic mihi coram;
Amice, te datur frui, atque felicem
Te cerno. Nimirum illa sic merebatur
Virtus tua, ut suum celebris optares
Te civitas non una. Sic merebatur
Eadem illa virtus, clarus ordo doctorum
Se mente promptâ ferret ejus ut testem.
O perge sic Deo placere, cunctumque
Bonis, amice; perge prosperis tui
Fatis, vigere perge, perge florere.

In Acad. Rost. f.

M. JOH. VORSTIUS.

lura fidei munus est iustificare, non operum
to statuere potest & debet, se esse apud Deum
17. (8.) Certe illa gratia non est
supponit conditionem continuatae fidei. I
credulitate excutit, & in peccatis contra con
omnino iterum amittit, ac nisi iisdem medi
restituatur, tandem plane aeternum damnat

§ 46. Antithesis est I. *Pontificiorum*
titiam 2. negant fidem esse fiduciam. 3. fide
ipso actu iustificationis, eaq; ad ipsam fore
trahunt. 4. Negant hominem posse & deb
certum esse sibi remissa esse peccata & se apu
ritatem dicunt formam esse fidei iustifican
cant. II. *Calvinianorum*, qui 1. negant
posse, fidem, & sua fide iustificari. 2. Negant
tere fidem, & gratia Dei excidere, licet in pe
III. *Phorinianorum*, qui 1. fidem defici
dientiam mandatorum legis. 2. negant fide
sionem meriti Christi. 3. fidem infantibus d

VI Forma iustificationis
ratione iustitiae Christi & non
remissione peccatorum v. 25.

§. 47. Quando hic iustificationis form
& negativo collocatur, non putandum est,
beat has partes integrantes, realiter à se invicem
fit tantum docendi causa. In re ipsa sunt unum
tiae & non-imputatio peccatorum, quod et
Rom. 4. v. 6. 7. 8. dum verba Davidis Psal. 32
imputatione peccatorum, per imputationem
guuntur tantum ratione, & quidem ratiocini
de iustificatione, quam aliqui referunt ad aliam
iustificationis. In re ipsa enim hæc cum im
imputatione peccatorum plane idem est. L
secundum conceptum rationis distincti actu

C 3

the scale towards document

140 130 120 110 100 90 80 70 60 50 40 30 20 10 0

10

45

30

15

0

11

16

17

18

20

A5

B5

A2

B2

C2

A1

B1

C1

Image Engineering Scan Reference Chart TE263 Serial No.